

DONNA
LEON
MITÄ KYLVÄT

Suomentaneet Kaijamari Sivill ja Markku Pääkkilä

HELSINGISSÄ KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Englanninkielinen alkuteos *So Shall You Reap*

Copyright © 2022 by Donna Leon and Diogenes Verlag AG, Zurich
All rights reserved

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

ISBN 978-951-1-49984-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Cecily ja Johannes Trappille

Niin kammottavat seuraukset
saa viha, mi järjen sammuttaa!
Hylkää lait ja rajoitukset
tuo peto, jota ei voi lannistaa:
rikoksesta rikokseen sokeasti tiensä käy
tuhonsa jo tiennee, vaikka loppua ei näy.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

Saul, toinen näytös, 68

1

Eräänä marraskuisena lauantaina Guido Brunettia ei huvittanut lähteä ulos. Sen sijaan hän meni Paolan työhuoneeseen vakaissa aikeissa karsia osa sen hyllyillä säilyttämistään kirjoista. Vuosia sitten, muutama kuukausi ennen heidän tyttärensä syntymää, hän oli luopunut omasta työhuoneestaan toisen lapsensa hyväksi. Paola oli tarjonnut neljä hyllyä hänen kirjojensa turvapaikakiksi. Brunetti oli arvellut heti kättelyssä, ettei se riittäisi, ja lopulta niin oli käynytkin: nyt oli karsimisen aika. Aika päättyä, mitkä kirjat poistettaisiin. Ylimmällä hyllyllä olivat kirjat, joita hän tiesi lukevansa uudestaan. Silmän korkeudella oleva hylly oli varattu kirjoille, jotka hän halusi lukea ainakin kerran. Kolmannella hyllyllä oli kirjoja, joita hän ei ollut lukenut loppuun, mutta uskoi vielä lukevansa. Alimpana olivat kirjat, joista hän oli toisinaan tiennyt jo ostaessaan, että ne jäisivät lukematta.

Tuntui viisaimmalta aloittaa karsinta alimmasta hyllystä. Hän laskeutui toisen polvensa varaan tutkimaan kirjojen selkiä. Hyllyn puolivälissä hän näki Proustin tutut kasvat, sitten toiset ja kolmannetkin. Hän ujutti kätensä ensimmäisen kirjan eteen ja viimeisen kirjan taakse, sanoi ääneen ”nyt” ja nosti kirjat hyllystä yhtenä pakkettina. Hän nousi ja meni Paolan pöydän luokse, keikautti kirjat huojuvaksi pinoksi ja taputteli sen suoraksi. Sitten hän otti askelen taaksepäin ja laskee Proustin kasvat: niitä oli seitsemän.

Hän meni keittiöön ja palasi kohta mukanaan paperikassi, jollaisia kaupunki jakoi paperinkeräystä varten. Hän avasi kassin, lasi Proustia varovasti sen pohjalle ja palasi hyllyn ääreen kassi kädessään. Hän lasi kassin lattialle, polvistui tutkimaan jäljelle jääneitä kirjoja tarkemmin, teki vaistonvaraisen päätöksen toisensa perään ja latoi kirjoja armotta kassiin antamatta niille tilaisuutta anoa väliaikaista turvapaikkaa Paolan kirjoituspöydällä. *Moby Dick*, *The Man of Feeling*, Manzoniin *Kihlautuneet*, joka oli ollut pakollista luettavaa *liceossa* ja jota hän oli inhonnut. Se oli säilyttänyt paikkansa näinkin pitkään, koska tähän asti hän ei ollut tohtinut pitää yhtään ”klassikkoa” toivottoman tylsänä, mutta nyt sekin päätyi kassiin. Sitten neljä Gabriele D’Annunzion näytelmää ja runoteosta, joiden paikka oli itsestään selvästi kassissa – mutta johtuiko se siitä, että D’Annunzio oli huono kirjailija vai huono ihminen? Hän päätti selvittää asian, avasi summanmutikassa toisen runokirjoista ja luki ensimmäisen säkeen ensimmäisestä silmiin osuvasta runosta: ”*Voglio un amore doloso, lento...*”

Hän antoi kirjaa pitelevän kätensä valahtaa alas. ”Sinä siis haluat rakkautta, joka on tuskallista ja hidasta, niinkö?” hän kysyi kuolleelta runoilijalta. ”Miten olisi nopeaa ja kivutonta?” Hän kumartui ottamaan hyllystä kaikki kuusitoista senttiä D’Annunziota ja pakkasi ne kassiin Manzoniin seuraksi. ”Kas siinä taivaan siunaama liitto”, hän totesi katsellessaan kassia tyytyväisenä päätökseensä. Campo Santa Maria Novan antikvariaatti ottaisi kirjat vastaan ilomielin.

Hän katseli tyhjentyntä hyllyä miettien, millä mahtaisi sen täyttää. Hän ei ehtinyt keksiä vastausta, kun puhelin soi.

Hän oli sanomaisillaan puhelimeen nimensä, mutta soittaja,

jonka hän tunnisti Vianelloksi, ehti ensin ja kysyi: ”Guido, voitaanko tavata Piazzale Romalla?”

”Lorenzo hei, tänään on lauantai”, hän sanoi ystävälleen ja työtoverilleen. ”Sitä paitsi siellä sataa ja on kylmä.”

”Tämä on tärkeää”, Vianello sanoi.

”Kerro.”

Vianello piti raskaan huokauksen mittaisen tauon ja sanoi sitten: ”Fazio soitti.” Brunettilta meni hetki yhdistää nimi erääseen Trevison poliisilaitoksen ylikonstaapeliin, jonka kanssa hän ja Vianello tekivät joskus yhteistyötä. ”Alvise on pidätetty.”

”Alviseko?” Brunetti kysyi kykenemättä salaamaan ällistystään. Varmuuden vuoksi hän toisti kysymyksen hiljaisemmalla mutta edelleen järkyttyneellä äänellä. ”Alviseko?”

”Niin.”

”Missä?”

”Siellä. Trevisossa.”

Brunetti mietti, mitä herran nimessä Alvise Trevisossa teki. Mitä ihmettä kukaan teki Trevisossa, varsinkin kun sää oli mikä oli?

”Mitä hän siellä?”

”Siellä oli mielenosoitus.”

Brunetti vaikenä hetkeksi kaivellakseen muististaan tietoa mielenosoituksista, joita oli uhattu järjestää viikonlopun aikana. Kyse ei voinut olla veturinkuljettajista, ei vihonviimeisistä roko-
tusten vastustajista, ei Margheran työväestä – joka tuntui osoit-
tavan mieltään lakkaamatta – eikä terveydenhoitoalastakaan, joka oli osoittanut mieltään kaksi viikkoa sitten.

”Mikä porukka se oli?”

”Gay pride”, Vianello sanoi korostetun puolueettomasti.

”Gay pride?” Brunetti korotti ääntään ja kysyi vielä kerran: ”Alviseko? Eihän meillä ole partiointitehtäviä Trevisossa”, hän muistutti Vianellolle.

”Alvise ei ollut partioimassa.”

”Mitä hän sitten teki?”

”Siksi meidän pitää mennä käymään Trevisossa. Selvittämään asiaa.”

”Mistä on kyse?”

Puhelimesta kuului, kun vaporetto hidasti vauhtia ennen pysäkkiä vaihtamalla peruutusvaihteelle. Ääni – joka ei ollut Vianellon – sanoi: ”Ca’Rezzonico.”

Brunetti oli jo menossa kohti ulko-ovea, jonka viereen hän oli jättänyt aamulla päällystakkinsa ja sateenvarjonsa käytyään ulkona kahvilla ja ostamassa päivän lehdet.

Hän siirsi puhelimen vasempaan käteensä ja kokeili oikealla, että kotiavaimet olivat takin taskussa. ”Hyvä on. Tulen siihen taksipysäkille”, hän sanoi. Sitten, ennen kuin Vianello ehti katkaista puhelun, Brunetti kysyi: ”Mikä oli pidätyksen syy?”

”Pidätyksen vastustaminen.”

Brunetti oli sanaton.

”Ja virkamiehen väkivaltainen vastustaminen”, Vianello lisäsi.

Brunettille ei tuottanut ongelmia kääntää virallinen poliisi-termi kansankielelle. ”Rettelöinti? Alviseko muka rettelöimässä?”

”Fazio ei tiennyt, mitä on tapahtunut. Hän soitti heti, kun Alvise tuotiin Trevison Questuraan. Hän pyysi minua tulemaan. Ja ottamaan sinut mukaan”, Vianello sanoi.

”Selvä. Tulossa ollaan.” Brunetti katkaisi puhelun.

Koleasta sateesta huolimatta Brunetti päätti kävellä: vaporetot olivat tällä säällä tupaten täysiä ja tukalan kuumia. Pelk-

kä ajatus matkustamon eltaantuneen tunkkaisesta ja kosteasta löyhkästä vahvasti valinnan viisauden.

Matkalla Piazzale Romalle hän mietti Vianellon kertomusta. Alwise? Alwise oli toiminut poliisina yhtä kauan kuin Brunettikin, mutta siinä missä Brunetti oli kavunnut arvoasteikolla ylöspäin, Alwise – verkkainen, kohtelias, taitamaton, ajattelmaton, kaikille mieluin vaikkakin tomppelina pidetty työ-kaveri – oli pysynyt rivipoliisina. Ristiriitaisista ominaisuuksistaan huolimatta Alvisesta oli tullut lähes koko Questuran väen maskotti, jopa rakastettu sellainen. Hän ei ollut koskaan ampunut virka-aseellaan eikä oivaltanut syyllistä yhdessäkään rikosjutussa, mutta hän oli vaarantanut itsensä useammin kuin keran auttaessaan poliisitoveriaan. Alvisen hiukset olivat ohenemaan päin ja ohimoilla oli aavistus valkoista, kasvoilla näkyi iän merkkejä ja kiloja oli karttunut. Alwise ei ikinä puhunut itsestään vaan oli kiinnostunut työtovereistaan, muisti puolisoiden ja lasten nimet, oli aina lojaali ja teki parhaansa. Ja nyt hänet oli pidätetty Trevisossa pride-paraatissa, ja ilmeisesti hän oli lyönyt pidätyksen tehnyttä poliisia.

Brunetti yritti muistaa, oliko koskaan törmännyt Alwiseen muualla kuin Questurassa tai poliisitehtäviä suorittamassa, mutta se oli toivotonta. Ihmisenä Alwise jäi näkymättömäksi kaiketi siksi, että kollegat eivät ottaneet häntä vakavasti poliisina. Brunetti seisahtui huomaamattaan, kun tajusi, ettei välttämättä tunnistaisi Alwisea, jos näkisi tämän ilman univormua. Hän käänsi katseensa kohti kaupan näyteikkunaa ja yritti muistaa, miltä Alwise näytti: mieleen tulivat vain pyöreähköt kasvat, ei viiksiä eikä partaa, tukka edelleen suurimmaksi osaksi ruskea, hymyillessä viiruun vetäytyvät silmät ja vielä se, ettei Alwise yleensä kyennyt seisomaan hievahtamatta. Muuten Alwise oli

lähinnä kuin pilakuva univormupukuisesta miehestä, jolla oli yhtä numeroa liian suuri koppelakki.

Brunetti mutisi: ”Aivan kuin koko miestä ei olisi olemasakaan.” Sitten hän johtui miettimään, kuinka moni muu Questuran poliiseista jäi hänelle samalla tavalla näkymättömäksi, mikä puolestaan toi mieleen ajatuksen, pystyivätkö kaikki pitämään yksityiselämänsä erillään työelämästä. Hän kääntyi pois päin kenkäkaupan ikkunasta ja jatkoi matkaa laskeskellen mielessään, milloin Vianellon vaporetto saapuisi laituriiin.

Kun hän muisteli tilanteita, joissa Alvis oli ollut osallisena, niihin liittyi aina jonkinlaista hämminkiä: Alvis oli mennyt väärään osoitteeseen tekemään pidätystä, unohtanut salkullisen todistajanlausuntoja bussiin. Toisaalta hän oli riisunut aseista miehen, joka oli uhannut vaimoaan keittiöveitsellä, ja kerran hän oli estänyt tappelun ravintolassa, jossa ilmeisesti ruokaansa tyytymätön asiakas oli heittänyt pasta-annoksensa tarjoilijan päälle ja tyrkännyt pöytänsä nurin. Viereisessä pöydässä istunut Alvis oli tavalla tai toisella saanut miehen rauhoittumaan, juttuttanut tätä tovin ja taivutellut tämän pyytämään tarjoilijalta anteeksi ja auttamaan pöydän nostamisessa.

Alvis oli kertonut ravintoloitsijalle, että miehen äiti oli joutunut sairaalaan ja hänen elinaikansa oli vähissä. Pasta-annos oli ollut aivan kuin äidin laittama, ja mies oli murtunut siihen paikkaan. Anteeksipyyntö esitettiin hartaasti ja kyynelehtien. Seuraavana päivänä tarinan tiesi koko Questura. Alvis totesi vain, että hyvä pasta-annos oli mennyt harakoille.

Brunetti huomasi samettihousuihin ja paksuun anorakkiin pukeutuneen Vianellon taksijonon kärjessä ja liittyi seuraan. Nähdessään Brunettin *ispettore* kumartui avaamaan taksin takaoven, kiersi auton ja nousi kyytiin toisesta takaovesta. En-

nen kuin Brunetti ehti suutaan avata, Vianello ilmoitti kuljettajalle Trevison Questuran osoitteen ja painoi selkensä penkkiin.

”No?” Brunetti kysyi.

Vianello kumartui sulkemaan lasiluukun heidän ja kuljettajan välissä. Sitten hän kääntyi Brunettiin päin ja alkoi selittää vaimealla äänellä: ”Kulkue oli sellainen kuin se yleensä on: parisataa osanottajaa kyltteineen, yhteen ääneen huudettuja isku-lauseita. Fazion mukaan tunnelma oli silti sateesta huolimatta hyvä.”

”Mistä se lähti liikkeelle?” Brunetti kysyi.

”COINin edestä. Kulkueella oli lupa edetä Via Lazzaria pitkin. Ohjelmassa oli yhteislaulua ja pari puhetta, mutta kukaan ei ollut varautunut sateeseen, joka sotki pasmoja sen verran, että liikkeelle päästiin vasta yhdentoista jälkeen.”

”Niin?” Brunetti kysyi. Myöhästymistä tuskin saattoi välttää, jos kerran osanottajia oli kaksisataa.

”Silloin kulkuetta ruvettiin häiritsemään”, Vianello jatkoi.

”Mitä?” Brunetti ihmetteli. Tässä sateessako? Lauantiaamuna?

”Fazio oli paikan päällä. Häiriköitä oli kuulemma parikymmentä. Sitä tavallista sakkia: isomahaisia miehiä, kylteissä raamatunlauseita. Ei yhtään naista. Nimittelyä ja huutelua, että vastapuoli joutuisi kadotukseen.”

”Kuulostavat yhtä hulluilta kuin abortinvastustajat.”

”Puhumattakaan rokotusten vastustajista”, Vianello sanoi.

Brunetti nyökkäsi ja huokaisi muistaessaan erään sairaalan edessä järjestetyn tavallistakin epämiellyttävämmän mielenosoituksen. ”Mitä sitten tapahtui?”

”Fazio oli paikalla valvomassa mielenosoitusta. Univormussa. Hänen mukaansa yksi vastapuolen marssijoista...” Vianello pysähtyi miettimään sanavalintaansa, pudisti sitten päätään ja

jatkoi: ”...lähti juoksemaan kulkuetta kohti kyltti tanassa edessä ja törmäsi rivistöön tahallaan. Pari kolme ihmistä kaatui.”

”Tuliko vammoja?”

”Eipä kai. Mutta oli se varmasti yllätys.”

”Entä sitten?”

”Fazion mukaan törmääjä alkoi huitoa kyltillä. Fazio lähti liikkeelle mennäkseen väliin, mutta yksi paraatin osanottajista ehti ensin, repi kyltin miehen käsistä ja iski sitä pari kertaa maahan niin, että se meni rikki.”

”Mitä huitoja teki?”

”Rupesi Fazion mukaan huutamaan kyltin rikkoneelle miehelle sitä tavallista: ’saatanan homot’, ’synnintekijät’. Sitten Fazio piti vastata komisarion radiopuheluun, ja kun se oli hoidettu, hän näki, että yksi hänen alaisistaan pani kyltin hajottajaa käsirautoihin.”

”Yritätkö sanoa, että rautoihin joutui Alwise?” Brunetti kysyi kykenemättä peittämään kummastustaan.

Vianello nyökkäsi.

”Näkikö kukaan mitä tapahtui?”

”Faziolla on muutaman mielenosoittajan nimi ja osoite, mutta – tietäähän sen – kukaan ei nähnyt mitään.”

Brunetti tiesi kyllä. Välttääkseen joutumasta oikeuslaitoksen hitaasti jauhaviin rattaisiin useimmat pitivät viisaimpana jättää kertomatta, vaikka olisivatkin nähneet rikoksen – elleivät olleet kuvanneet sitä puhelimellaan, jolloin sillä kehuskeltiin.

Taksi hidasti vauhtia, ja Brunetti vilkaisi ulos. He olivat Trevison Questuran edessä.

Vianello maksoi ja nousi autosta. Brunetti seurasi perästä ja, niin kuin kauan sitten ensikäynnillään Trevisossa, pysähtyi tuijottamaan korkeuksiin kohoavaa taloa yrittäen laskea sen kerroksia.

Tapansa mukaan hän sekosi laskuissa ja joutui tunnustamaan tapionsa arkkitehdille, joka oli sijoittanut joka kerrokseen useamman kuin yhden vaakasuoran ikkunan. Brunetti luopui yrityksestä ja meni Vianellon perässä sisään. *Ispettoren* näyttäessä tietä käytävästä toiseen kukaan ei kysynyt, keitä he olivat ja millä asialla he liikkuvat. Brunettilla ei ollut aavistustakaan, johtuiko se puutteellisista turvatoimista vai siitä, että he näyttivät poliiseilta ja heidät jätettiin siksi rauhaan. Ellei sitten ollut niin kuin monet rikolliset olivat hänelle kertoneet: sama se mihin menee, kukaan ei yritä estellä, jos vain näyttää siltä että tietää määränpänsä. Hän seurasi Vianelloa hissiin ja seuraavassa kerroksessa hissistä pois ja kääntyi *ispettoren* perässä ensin oikealle, sitten vasemmalle, kunnes edessä oli toimisto, jonka ovesa luki ”Danieli”.

Vianello koputti, miesääni vastasi jotakin, ja he menivät peremmälle. Kirjoituspöydän takana istui lyhyt, vankka mies, jonka tumma tukka oli aivan yhtä lyhyt ja vankka. Yllään hänellä oli harmaa puku, valkoinen paita ja sinipunaraidallinen solmio. Hän nosti katseensa papereista ja nousi seisomaan. Hänellä oli tavattoman vaaleansiniset silmät ja aavistuksen vinot silmäkulmat. ”Ah, hyvät herrat, mukavaa että pääsitte tulemaan. Kuulinkin, että teille soitettiin.” Hän katseli Brunettia ja näytti hais-tavan, että tämä oli heistä kolmesta korkea-arvoisin, joten hän esittäytyi: ”Danieli.”

Brunetti esitteli itsensä ja Vianellon titteleitä myöten. Danieli ei ojentanut heille kättään vaan viittoi kohti pöytänsä edessä olevia tuoleja ja odotti, että he istuutuivat, ennen kuin istuutui itse.

Brunetti haki muististaan miehen tutulta kuulostavaa nimeä, mutta ei saanut päähänsä, mistä se oli tuttu.

”Te tulitte alaisenne takia”, Danieli sanoi enemmän toteavasti kuin kysyvästi.

”Aivan”, Brunetti sanoi. ”Alvise.” Muistaessaan Alvisen etunimenkin hän täydensi: ”Dario Alvise.”

Danielilla oli edessään avattu kansio, jota hän silmäili samalla kun kysyi: ”Kauanko hän on ollut poliisina Venetsiassa?”

Brunetti kääntyi katsomaan Vianelloa, joka sanoi: ”Kymmeniä vuosia.”

”Mikä on teidän arvionne hänestä?” Danieli kysyi osoittaen sanansa taas molemmille.

Brunetti sanoi: ”Hän on luotettava ja rehellinen. Tulee hyvin toimeen kaikkien kanssa.”

Danieli katsoi Vianelloa, joka sanoi: ”Hän on yksi suosituimmista miehistämme. Ei minkäänlaisia kurinpidollisia ongelmia, ja hän on rauhoittanut uhkaavan väkivaltaisen tilanteen monet kerrat.”

Brunetti nyökytteli hyväksyvästi.

”Onko hänen homoseksuaalisuutensa aiheuttanut ongelmia?”

Brunetti nojautui tyrmistyneenä tuolinsa selkänojaan aivan kuin maailma olisi tönäissyt häntä. Hän risti kädet rinnalleen ja suuntasi katseensa seinällä olevaan Trevison karttaan. Alvisetako ongelmia? Lopulta hän sanoi: ”Eipä tule mitään mieleen, ei.” Se piti ehdottomasti paikkansa. Sitten, kääntäkseen keskustelun pois päin siitä suunnasta, johon Danieli yritti sitä luotsata, hän jatkoi: ”Haluan uskoa, että ne ajat ovat ohi.”

”Mitkä ajat?” Danieli kysyi kohteliaasti.

”Ne ajat, joita olemme eläneet pitkään”, Brunetti sanoi. ”Ajat, jolloin homoseksuaalisten ystäviemme piti valehdella ja teeskennellä ja – joissakin tapauksissa – mennä naimisiin ja perustaa perhe.” Hän kohautti olkapäitään ja katsahti Vianelloon ja taikaisin Danieliin ja kysyi: ”Minkä takia?”

”Kaipa lähinnä siksi, että saisivat pitää työpaikkansa”, Danieli vastasi. ”Ja sen mitä ennen vanhaan sanottiin kunniaksi.”

Vianello puuttui puheeseen kesken kaiken. ”Suokaa anteeksi, ignore, miksi kysytte tällaisia?”

Danieli sulki kansion – Brunetti huomasi, että siinä oli yksi ainoa paperiarkki – ja sanoi: ”Kuulin tapahtuneesta ristiriitaisia kertomuksia. Erään silminnäkijän mukaan teidän konstaapelinne pani vastaan minun konstaapelilleni, kun hänelle laitettiin käsirautoja.” Vianello ei ehtinyt sanoa mitään, kun Danieli jatkoi: ”Toisen todistajan mukaan minun konstaapelini kohteli teidän konstaapelianne tahallisen ja tarpeettoman kovakouraisesti.”

”Sanoiko konstaapeli Alvise niin?” Brunetti kysyi.

Danieli naputti etusormellaan kansion kantta. ”Hän ei ole vielä saanut tilaisuutta sanoa mitään kenellekään.”

”Eli hän istuu yksin sellissä ja odottaa, että me tulemme päättämään hänet vapaaksi?” Brunetti kysyi.

Kysymys sai Danielin hymyilemään, mihin Brunetti oli pyrkinytkin. ”Aivan, sinnepäin. Hänet vietiin suoraan selliin. Yksi mielenosoitusta vahtineista miehistä tunnisti hänet Venetsian Questuran poliisiksi.”

”Ymmärrän”, Brunetti sanoi.

”Siksi pyysin Faziota soittamaan Venetsiaan jollekulle tutulleen – johon voi luottaa – ja kertomaan, että meillä on täällä yksi teidän miehistänne, ja pyytämään, että joku tulee tänne selvittämään asiaa.”

”Selvittämään asia ystävien kesken, niinkö?” Brunetti kysyi.

”Aivan”, Danieli vastasi empimättä. ”Ei kai kukaan halua antaa *Gazzettinolle* aihetta repostella poliisiväkivaltaa.” Danieli katsoi heidän ohitseensa ikään kuin seinälle heidän taakseen olisi heijastettu *Gazzettinon* etusivu. ”Sen perusteella, miten toimittajat riehaantuvat, kun joku väittää saaneensa vammoja

kiinniottamisen yhteydessä, voisi kuvitella, että ollaan Bronxissa tai ties missä.”

Brunetti pani merkille, että Danieli puhui ”kiinniottamisesta”, ei ”pidättämisestä”.

”Mutta sellaista sattuu, eikö vain?” Vianello kysyi.

”Harvoin”, Danieli vastasi eleettömästi ja katseli heitä kumpaakin vuoronperään. ”Kai tekin sen myönnätte.”

Brunetti nyökkäsi. Vianello seurasi esimerkkiä ja sanoi: ”Syy on varmaan siinä, että Venetsia on pieni paikka – pieni geenipooli – ja siksi on aina mahdollista, että kiinni otettu on jonkun tutun serkku tai pojan matematiikanopettaja.” Brunetti oli tyytyväinen, että Vianellokin puhui ”kiinniottamisesta”.

”Tunnetusti väkivaltaista sakkia ne matematiikanopettajat”, Brunetti sanoi keveämmällä nuotilla.

Danieli sanoi naurahtaen: ”Eli sopiiko, että selvitetään tämä kollegoiden kesken?”

Brunetti huomasi ”ystävien” saaneen arvonalennuksen ”kollegoiksi” ja piti pienen tauon ennen kuin sanoi: ”Saammeko jutella ensin Alvisen kanssa?”

Danieli ei yrittänytäkään peitellä hämmästystään, mutta vastaus oli silti tyyni: ”Totta kai. Pyydän, että hänet tuodaan ylös.” Hän nosti puhelimen luurin ja naputteli kaksi numeroa. Odottaessaan vastausta hän heilautti kättään laveasti ja sanoi: ”Voitte jutella täällä.”

He eivät ehtineet ryhtyä kursailemaan isäntänsä vieraanvaraisuutta, kun Danieli jo kohotti kätensä ja sanoi puhelimeen: ”Gianluca, voitko tuoda tänne sen miehen, joka otettiin aamulla talteen? Hän on jossain alakerran odotushuoneista. Kaksi miestä tuli jututtamaan häntä.” Hän oli hetken vaiti ja sanoi sitten: ”Aivan, se mielenosoitus.” Toinen mies sanoi jotakin, Danieli kiitti

ja lopetti puhelun. Sitten hän käänsi katseensa heihin ja sanoi: ”Ei pitäisi kestää kauan.”

Brunetti tiesi, että tämä oli se hetki, jolloin pitäisi virittää keskustelu urheilusta tai jostain muusta aiheesta, joiden avulla miehet tappoivat aikaa. Kenelläkään ei kuitenkaan ollut halua tehdä niin tai kenties mieleen ei tullut mitään sanottavaa.

Kului neljä minuuttia, mikä on pitkä aika odottaa jotakin tapahtuvaksi.

Sitten ovelta kuului rivakka koputus. Danieli sanoi: ”*Avanti*”, ja ovi avattiin.

Sisään asteli univormupukuinen poliisi, joka teki Danielille puolihuolimattomasti kunniaa ja astui sitten sivuun päästääkseen sisään takanaan tulevan miehen.

Alvise astui muutaman askelen peremmälle molemmat kädet kyljillään. Kun hän näki Vianellon, jonkinlainen jännitys hänen ilmeessään laukesi vain palatakseen saman tien, kun hän näki, että paikalla oli myös Brunetti. Hän kopsautti kantapäitään ja teki Brunettin suuntaan kunniaa mutta ei sanonut mitään.

Alvisehan se siinä, vanha kunnon Alvise, farkut jalassa ja yllään tummansininen vetoketjullinen huppari ja päällimmäisenä tuulitakki, jollaista käytetään veneessä ja sadepäivänä.

Ilman univormua hän ei näyttänyt kovinkaan paljon tutulta Alviselta, vaan jotenkin pienemmältä ja suojattomammalta. Vielä vähemmän hän näytti itseltään siksi, että vasemmassa poskessa oli tummanpunainen mustelma ja otsaa peitti verinen haavasidos, jonka reunan alta pilkottava hiertymähaava näytti siltä kuin häntä olisi vedetty kasvot maata vasten jollain karkealla pinnalla.

Hetkeäkään epäröimättä Brunetti nousi ja veti pöydän äärestä tuolin. ”Istumaan, Alvise”, hän sanoi.

Ilmeisen epätietoisena siitä, miten käyttäytyä ylempiarvoisten seurassa, jäykästi asennossa seisova Alvise nosti käden taas lippaan.

Vianello kysyi venezianoksi: ”Herran tähden, Alvise, mitä on tapahtunut?”

Edelleen tikkusuorana ja sormet kuin liimattuina ohimolle Alvise päätti vastata niin ikään murteella. ”Kaaduin portaissa.”

2

Se oli Danielille kuin merkki, sillä hän sulki kansionsa ja nousi. Brunettille hän sanoi: ”Commissario, saatte puhua rauhassa alaisenne kanssa. Kun olette valmiita, löydätte minut ensimmäisestä huoneesta vasemmalla.” Sitten Danieli poistui jättäen kansion pöydälleen.

Edelleen patsasmaisen jäykkänä seisova Alvise laski kätensä alas.

Vianello nousi ja siirsi kolmatta tuolia lähemmäs Alvisea. ”Istu alas, Dario. Kerro mitä tapahtui.”

Heidän katsellessaan Alvise heräsi hitaasti henkiin ja otti pari askelta tuolia kohti. Hän laski kätensä selkänöjalle, kiersi tuolin ympäri ja istuutui. Hän katsoi Vianelloa ja sitten Brunettia ja sulki viimein silmänsä kuin olisi pelännyt, että he rupeavat huutamaan hänelle.

Lopulta hän kääntyi katsomaan Brunettia ja sanoi: ”En minä oikeasti kaatunut portaissa, commissario.” Sen sanottuaan hän sulki suunsa ilmeisen haluttomana jatkamaan.

He odottivat vaitonaisina, kunnes Alvise jatkoi: ”En halunnut, että tämän Questuran väki joutuu vaikeuksiin.”

”Unohda se mitä haluat”, Brunetti sanoi Alviselle harkitun vaakaalla äänellä, ”ja kerro sen sijaan, mitä tapahtui.”

Alvise nosti olkapäänsä vähäksi aikaa korviin, näytti sitten menettävän mielenkiintonsa niihin ja antoi niiden painua. ”Ei sillä ole väliä, commissario. Sitä paitsi niitä oli vain yksi.”

”Kuka se oli?” Vianello kysyi.

”Petri”, Alvise vastasi. ”Olen tuntenut hänet jonkin aikaa.”

Vianello nyökkäsi niin kuin tuntisi Petrin itsekin.

”Hän oli töissä kaupungissa”, Alvise sanoi tarkoittaen kaikesta päätellen Venetsiaa, ”mutta hankki pari kolme vuotta sitten siirron Trevisoon.”

”Olitteko te koskaan työparina?” Brunetti kysyi.

”Pari kertaa”, Alvise vastasi kykenemättä peittelemään haluttomuuttaan sanoa enempää.

”Eikö hän tunnistanut sinua?” Brunetti kysyi tehden selväksi, ettei se ollut kysymys vaan selityspyyntö.

Alvise työnsi molemmat kätensä reisien alle kämmenet tuolia vasten kuin olisi pelännyt niiden pettävän hänet elehtimällä. ”Hän päätti olla tuntematta minua, joten minäkään en välittänyt tuntea häntä.”

”Siksikö ettei hän joutuisi vaikeuksiin?” Vianello keskeytti.

”Ettei kukaan joutuisi vaikeuksiin”, Alvise vastasi.

”Voisitko selittää vähän tarkemmin”, Brunetti sanoi.

Alvisen käsi oli jo puolimatassa kohti ohimoa, kun hän tajusi että kaikki istuivat ja että Brunetti oli esittänyt pyynnön eikä suinkaan käskyä. Hän korjasi kätensä kurssia, pyyhkäisi sormet harallaan tukkaansa ja laski käden tuolin käsinojalle.

”Petri on...” Alvise aloitti, mutta ei tiennyt miten jatkaa. ”Tuota... muutamilla on ollut hankaluuksia Petrin kanssa.”

”Mutta sinullako ei?” Vianello kysyi.

”Ei ennen tätä päivää”, Alvise vastasi, katsoi Vianelloa ja pai-

noi päänsä kuin olisi tajunnut kertoneensa valheen. ”Siis ei mitään fyysistä.”

Brunettilta meni hetki tulkita sanojen sisältö, ja lopulta hän sanoi: ”Sinulla on siis ollut Petrin kanssa muunlaisia ongelmia?”

Brunetti näki kysymyksensä saattavan Alvisen pinteeseen: myöntävä vastaus saattaisi aiheuttaa ongelmia, kieltävä saattaisi olla valhe.

”Sanallisia hankaluuksia?” Brunetti kysyi.

Alvisen kasvot menivät mutrulle, kun hän mietti Brunettin kysymyksen sisältöä. Lopulta hän kysyi: ”Tarkoitatteko, että sanoiko hän jotain?”

”Sitä juuri”, Brunetti vastasi hilliten mielihalunsa onnitella Alvisea kysymyksen ymmärtämisestä.

”Sellainen hän oli”, Alvise sanoi hiljaa melkein kuin olisi halunnut puolustella Petriä tai ehkä pikemminkin väistää koko kysymyksen. Pidättyväisyys herätti Brunettin mielenkiinnon.

”Mitä tuo tarkoittaa?” Vianello keskeytti taas.

”Petri sanoo ihmisille kaikenlaista. Ihmisille ja ihmisistä.”

”Esimerkiksi mitä?” Vianello kysyi kuulostaen edelleen kiukuiselta.

Alvise kohdisti huomionsa pusakkansa hihansuihin ja käänsi huolellisin ottein ensin yhden ja sitten toisen hihan. Yhtäkkiä hän kohotti päätään ja katsoi Vianelloa silmiin. ”Te tunnette varmaan Biozzin?”

Vianello ja Brunetti katsahtivat toisiinsa. Kenellepä poliisille Biozzi ei olisi tuttu vähintään nimeltä? Jos ei Biozzi itse niin Biozzin vaimo, joka oli joutunut rakastajansa murhaamaksi kuusi vuotta sen jälkeen, kun oli eronnut Biozzista.

Miehet istuivat ääneti ja odottivat Alvisen jatkavan.

”Hän oli miehistöhuoneessa, kun hän tuli töihin.”

Brunetti tukahdutti hammasta purren halunsa tarttua Alviseen ja vähän ravistella. ”Alvise, minä en tajua, kuka oli ja kuka tuli.” Brunetti katsoi Vianelloa kuin kysyäkseen, oliko tämäkin pudonnut kärryiltä. Vianello nyökkäsi.

”Petri oli miehistöhuoneessa”, Alvise selvensi. ”Ja Biozzi tuli sinne.” Hän katsoi molempia kuulijoitaan, jotka nyökkäsivät merkiksi, että olivat ymmärtäneet. ”Siitä on varmaan kolme vuotta.”

”Petri jutteli jonkun kanssa – en enää muista, kenen.” Alvise kohotti kätensä kuin olisi halunnut pyyhkiä kaiken pois ja aloittaa alusta. ”Joka tapauksessa Petri taatusti näki Biozzin heti ovela. Hän korotti ääntään ja sanoi jotain sellaista kuin: ’Jos ei muuta, niin on se ainakin suurempi temppu kuin avioero.’”

Alvise vaikenä, ja hänen kasvoillaan välähtävä inhonsekainen ilme sai Brunettin katumaan äskeistä kärsimättömyyttään.

”Mitä tapahtui?” Brunetti kysyi.

Alvise ei vastannut.

”Niin?” Vianello hoputti.

Alvise voitti vastahakoisuutensa puhua. ”Minä istuin luke-massa lehteä. Nousin, otin lehden ja menin Petrin pöydän viereen ja paiskasin – oikein olan takaa – lehden siihen Petrin eteen. Sitten menin Renaton luokse, laskin käden hänen olalleen ja sanoin, että oli mukava nähdä taas.”

Kukaan ei sanonut sanaakaan pitkään aikaan, kunnes Brunettin kysymys palautti keskustelun asiaan. ”Eli kun sinut tuotiin tänne, oliko Petri ainoa, joka tiesi mitä oli tapahtunut?”

Alvise katsoi Brunettia yllättyneenä ja nyökkäsi. ”Oli, commissario. Halusin vain poistua paikalta ennen kuin kukaan muu saa tietää, että olen poliisi.” Hän kohautti olkapäitään ja jatkoi: ”En halunnut, että siitä nousee meteli, enkä varsinkaan halunnut häiritä teitä tai *ispettorea*.”

”Ainoa asia, joka minua on tässä häirinnyt, on se, että ne töni-
vät sinua siellä mielenosoituksessa.”

”Tönijöitä oli vain yksi. Kuulin, kun joku käski häntä lopet-
tamaan.”

”Oliko se varmasti Petri?” Vianello kysyi.

Alvise piti tauon, jonka olisi voinut tulkita jonkun toisen pi-
tämänä mietteliääksi hiljaisuudeksi, ja sanoi sitten korvin kuul-
tavan vastahakoisesti: ”Ei, *ispettore*. Minua tönittiin takaapäin.”
Sitten Alvise ihmetteli silmät pyöreinä: ”Onko sillä merkitystä?”

”Eipä kai”, Vianello vastasi. ”Jos sinut on tarkoitus saada ulos
täältä”, hän aloitti ja hidasti sitten tahtia lausuen jokaisen sanan
hitaasti ja huolellisesti, ”niin mitään ei ole voinut tapahtua.”

Alviselta kesti taas hetki tajuta Vianellon sanat, mutta pääs-
tyään tilanteen tasalle hän sanoi: ”Se olisi kai viisainta, eikö
niin?”

Tovin mietittyään Brunetti sanoi: ”Varmaan, meidän kaik-
kien kannalta.”

”Entä tämä?” Alvise kysyi ja taputti haavasidosta sivuuttaen
kokonaan mustelman, jota ei itse nähnyt. ”Miten minä selitän
tämän?”

Vianellon vastauksessa oli pidätellyltä kärsimättömyydeltä
kalskahtavaa lempeyttä. ”Sinähän selitit jo. Kaaduit portais-
sa.” Sitten, ennen kuin Alvise ehti huomauttaa, ettei kadulla ollut
portaita, Vianello sanoi: ”Kun sinut tuotiin Questuraan.”

Brunetti ja Vianello katselivat, kun Alvise sulatteli ehdotusta.
”Tosiaan. Nyt muistankin.” Hän hymyili osoittaakseen, että to-
siaan ymmärsi.

Brunetti nousi ja astui pari askelta ovea kohti, mutta pysähtyi
sitten ja kääntyi katsomaan taakseen. ”Onko asia siis selvä, kons-
taapeli Alvise?”